

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ γινόμενον ἐν ταῖς πόλεσιν· οἱ γὰρ νομοθέται τοὺς πολίτας ἐθίζοντες ποιοῦσιν ἀγαθοὺς, καὶ τὸ μὲν βούλημαπαντὸς νομοθέτου τοῦτ' ἐστίν, ὅσοι δὲ μὴ εὖ αὐτὸ ποιοῦσιν ἀμαρτάνουσιν, καὶ διαφέρει τούτῳ πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης. Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται, ὁμοίως δὲ καὶ τέχνη· ἐκ γὰρ τοῦ καθαρίζειν καὶ οἱ ἀγαθοὶ καὶ κακοὶ γίνονται καθαρισταί. Ἀνάλογον δὲ καὶ οἰκοδόμοι καὶ οἱ λοιποὶ πάντες· ἐκ μὲν γὰρ τοῦ εὖ οἰκοδομεῖν ἀγαθοὶ οἰκοδόμοι ἔσονται, ἐκ δὲ τοῦ κακῶς κακοί. Εἰ γὰρ μὴ οὕτως εἶχεν, οὐδὲν ἂν ἔδει τοῦ διδάξοντος, ἀλλὰ πάντες ἂν ἐγίνοντο ἀγαθοὶ ἢ κακοί.

Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἔχει· πράττοντες γὰρ τὰ ἐν τοῖς συναλλάγμασι τοῖς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους γινόμεθα οἱ μὲν δίκαιοι οἱ δὲ ἄδικοι, πράττοντες δὲ τὰ ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ ἐθιζόμενοι φοβεῖσθαι ἢ θαρρεῖν οἱ μὲν ἀνδρεῖοι οἱ δὲ δειλοί. Ὅμοίως δὲ καὶ τὰ περὶ τὰς ἐπιθυμίας ἔχει καὶ τὰ περὶ τὰς ὀργάς· οἱ μὲν γὰρ σώφρονες καὶ πρᾶοι γίνονται, οἱ δ' ἀκόλαστοι καὶ ὀργίλοι, οἱ μὲν ἐκ τοῦ οὕτως ἐν αὐτοῖς ἀναστρέφεσθαι, οἱ δὲ ἐκ τοῦ οὕτως. Καὶ ἐνὶ δὴ λόγῳ ἐκ τῶν ὁμοίων ἐνεργειῶν αἱ ἕξεις γίνονται. Διὸ δεῖ τὰς ἐνεργείας ποιάς ἀποδιδόναι· κατὰ γὰρ τὰς τούτων διαφορὰς ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις. Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθύς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπλου, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν.

Αριστοτέλης, «Ἠθικά Νικομάχεια» Β1,5-8

1. Να μεταφράσετε το απόσπασμα : « Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν αἱ ἕξεις γίνονται». Μονάδες 10
2. Πώς αποδεικνύεται ο ηθικοπλαστικός ρόλος της πολιτείας και ως προς τι διαφέρει «πολιτεία πολιτείας ἀγαθὴ φαύλης». Μονάδες 10
3. Ἔτι ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ διὰ τῶν αὐτῶν καὶ γίνεται πᾶσα ἀρετὴ καὶ φθείρεται : Με ποιο θεμελιώδες αντιθετικό ζεύγος της αριστοτελικῆς φιλοσοφικῆς σκέψης συσχετίζονται οι αρετές; Μονάδες 10
4. Λαμβάνοντας υπόψη το χωρίο «Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν ἀκολουθοῦσιν αἱ ἕξεις», να επισημάνετε συγκεκριμένα παραδείγματα που αναφέρει ο Αριστοτέλης για να στηρίξει τη σχέση «ἐνεργειῶν» και «ἕξεων». Μονάδες 10
5. Ποιος εἶναι ο αριστοτελικὸς ὀρισμὸς της ευδαιμονίας και πώς μπορούν να την εξασφαλίσουν οι ἄνθρωποι; Μονάδες 10
6. Να γράψετε μια λέξη της αρχαίας ελληνικῆς ἀπὸ τα παραπάνω ἀποσπάσματα που να ἔχει ετυμολογική συγγένεια με τις παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικῆς : ἀντιπολίτευση, ἀντίθεση, διένεξη, ἠθοποιός, ἐσοχή, γηγενής, φρενοκομείο, διάστρεμμα, ἐπίδομα, πάρεργο. Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ὁ δ' αὐτοῦς συγκαλέσας εἶπε τοιάδε· Ὡ ἄνδρες στρατιῶται, ἐγὼ χρήματα μὲν οὐκ ἔχων ἤκω· ἐὰν μέντοι θεός ἐθέλῃ καὶ ὑμεῖς συμπροθυμῆσθε, πειράσομαι τὰ ἐπιτήδεια ὑμῖν ὡς πλεῖστα πορίζειν. εὖ δ' ἴστε, ἐγὼ ὅταν ὑμῶν ἄρχω, εὐχομαί τε οὐδὲν ἥττον ζῆν ὑμᾶς ἢ καὶ ἑμαυτόν, τὰ τ' ἐπιτήδεια θαυμάσαίτε μὲν ἂν ἴσως, εἰ φαίην βούλεσθαι ὑμᾶς μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἔχειν· ἐγὼ δὲ νῆ τοὺς θεοὺς καὶ δεξαίμην ἂν αὐτός μᾶλλον δύο ἡμέρας ἄσιτος ἢ ὑμᾶς μίαν γενέσθαι· ἢ γε μὴν θύρα ἢ ἐμὴ ἀνέφκτο μὲν δήπου καὶ πρόσθεν εἰσιέναι τῷ δεομένῳ τι ἐμοῦ, ἀνεώξεται δὲ καὶ νῦν· ὥστε ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφθονώτερον διαιτώμενον· ἂν δὲ ἀνεχόμενόν με ὁρᾶτε καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ ἀγρυπνίαν, οἴεσθε καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάντα καρτερεῖν.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ V, I 13-15

Λεξιλόγιο

- τὰ ἐπιτήδεια** : τα τρόφιμα
τὸ θάλπος : η ζέστη
συμπροθυμοῦμαι : δείχνω την ίδια προθυμία, τον ίδιο ζήλο, το ίδιο ενδιαφέρον

Παρατηρήσεις

1. Να μεταφραστεί το κείμενο. Μονάδες 20
2. ὑμῶν, ὑμᾶς, αὐτός, εἰσιέναι, διαιτώμενον : Να χαρακτηριστούν συντακτικά οι λέξεις. Μονάδες 5
3. α) "ἂν δὲ ἀνεχόμενόν με ..." : Να βρεθῆ ἡ απόδοση, να αναγνωριστῆ ὁ υποθετικός λόγος καὶ να τραπεί στο εἶδος τῆς ἀόριστῆς ἐπανάληψης στο παρελθόν. Μονάδες 3
β) Ο πλάγιος λόγος που εξαρτάται ἀπὸ τὸ "φαίην" να γίνῃ ευθύς. Μονάδες 2
4. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για καθεμιά ἀπὸ τις παρακάτω λέξεις του κειμένου :
 - ἔχων : τὸ β' ἐνικό πρόσωπο προστακτικῆς ἀορίστου β' τῆς ἰδίας φωνῆς σύνθετο με τὴν πρόθεση "μετά"
 - εἶπε : τὸ β' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικῆς ἀορίστου β' τῆς ἰδίας φωνῆς
 - ἄρχω : τὸ γ' πληθυντικό πρόσωπο τοῦ ἰδίου χρόνου σὴν ἰδία ἐγκλίση καὶ σὴν ἰδία φωνή
 - ὁρᾶτε : τὸ α' ἐνικό πρόσωπο σὴν ἰδία ἐγκλίση τοῦ ἀορίστου β' τῆς ἰδίας φωνῆς
 - πειράσομαι : τὸ β' πληθυντικό πρόσωπο ευκτικῆς ἐνεστώτα τῆς ἰδίας φωνῆς
 - ἴστε : τὸ γ' πληθυντικό πρόσωπο οριστικῆς ἐνεστώτα τῆς ἰδίας φωνῆς
 - ἄσιτος : τὴν ονομαστικὴ πληθυντικῆς ἀριθμοῦ τοῦ θηλυκοῦ γένους
 - ἥττον : τὸ θετικό βαθμό
 - πλήρη : τὴ δοτικὴ πληθυντικῆς ἀριθμοῦ τοῦ θηλυκοῦ γένους
 - ψύχη : τὴ δοτικὴ τοῦ ἐνικού ἀριθμοῦ

Μονάδες 10

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : ΠΑΓΟΥΝΗΣ Σ. – ΠΑΤΣΙΑΣ Β. – ΒΑΪΝΑ Ζ. – ΚΩΤΙΤΣΑ Κ.